

AGENDA 2030
— globala målen för hållbar utveckling

Vår tids samhällsordning

Ett samtal om komplexa samhällsproblem -
om konsten att göra synvänder
och om att värna välfärden och
den sociala hållbarheten

Institutionen för
Globala Politiska Studier

MALMÖ HÖGSKOLA

Inspel till Region Hallandsutvecklingsdagar
29 mars 2019, Falkenberg

Hans Abrahamsson

School of Global Studies

Hans.Abrahamsson@globalstudies.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Strukturellt våld

Stora penseldrag

När världen kommer till Göteborg
Kunskap om och Arbetssätt i
Rättvisa och socialt hållbara Städer

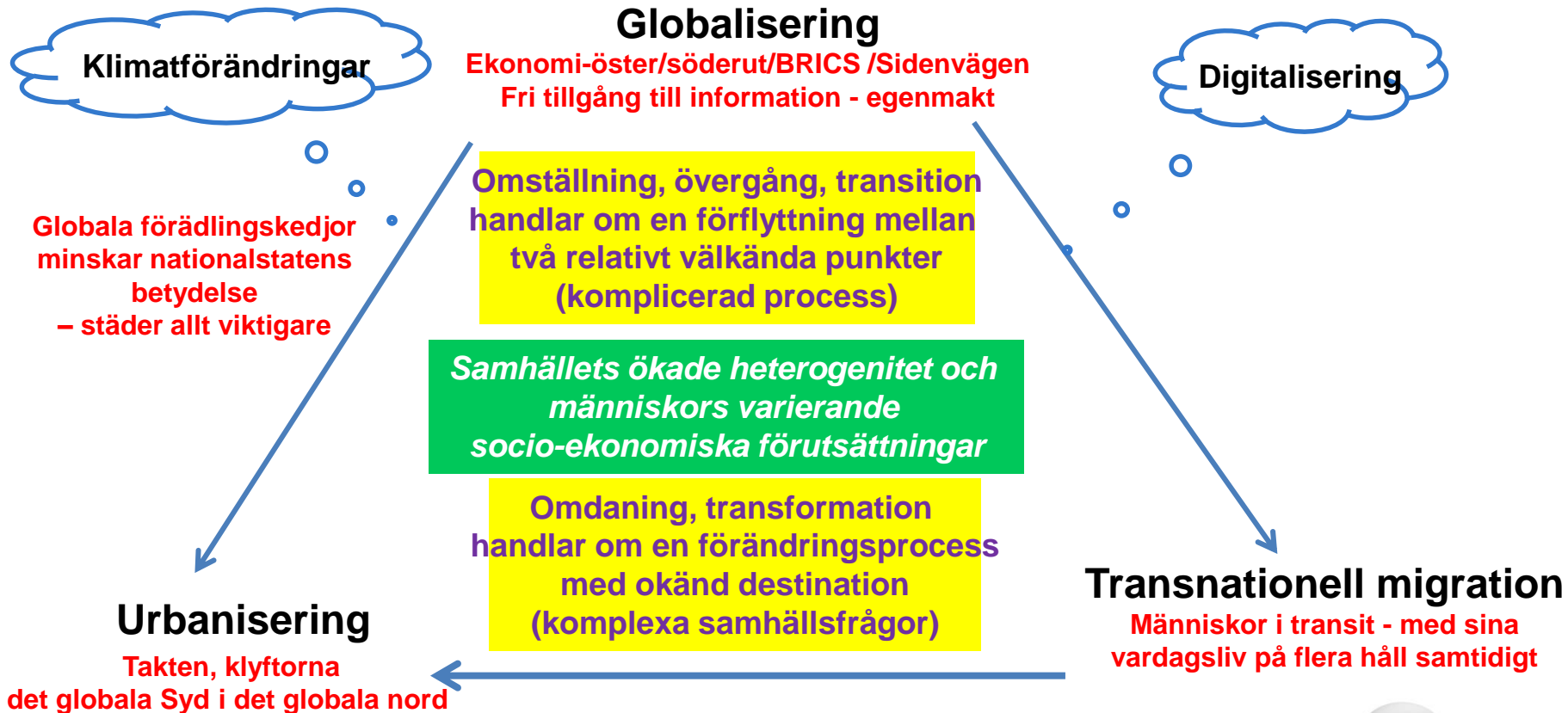

Livslångt lärande:
Teori och praktik
Transdisciplinär
kunskapsproduktion

www.omvarldskunskap.se

Den Stora Omdaningen i vår tid

Tre processer i samverkan som
flätar ihop det lokala med det globala

medför **utmaningar** för en hållbar
samhällsutveckling, **globalt, nationellt och lokalt**
såväl ekonomiskt, ekologiskt, socialt som kulturellt

KOMPLEXA SAMHÄLLSFRÅGOR

Politikens och förvaltningars behov av att förenkla, förtränga eller utestänga (Prokrastinering)

Att göra som alltid, bara mer och bättre

**Makt, mod och insikt
för att göra annorlunda**

Komplicerade problem kan hanteras genom god ingenjörskonst och med hjälp av beprövade erfarenheter

Known Knowns, known unknowns

Synliga och mätbara - oföränderliga

Vår tids Komplexa samhällsfrågor

Unknown unknowns, unknown knowns

Komplexa orsaker till olika former av utsatthet ökar risken för att hamna mellan stolarna och bollas fram och tillbaka mellan olika myndigheter

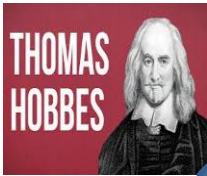
* Kan inte förutses, föreställas – **inga beprövade erfarenheter**

* Många inblandade - **ojämlika maktförhållanden** medför **olika perspektiv** på problemets orsak och lösning

* Låg generaliserbarhet, varje situation är **unik**, i konstant **förändring**. Sättet på vilket den kan hanteras är ej **manualiserbar**.

Innovativ och fantasifull samverkan

**New Public Management
Viktigare att göra saker och ting på rätt sätt än att göra rätt saker**

Samhällsordningens *nationella* utmaningar

Globalisering, det politiska rummet

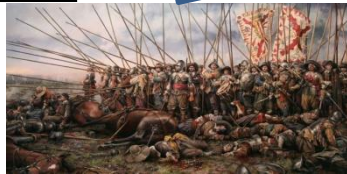
Globaliseringens förändrade roll

Välfärdens och det sociala kontraktets betydelse för fred- och utveckling

Fram t.o.m trettioåriga kriget

pre-Westfalisk Ordning

Disorder

Westfalisk Ordning

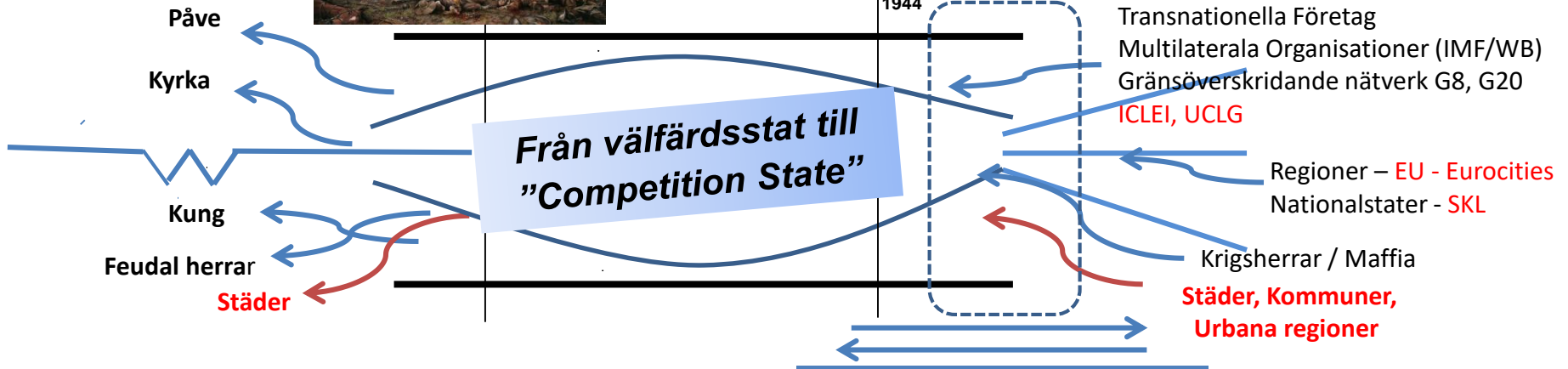
Government

Nationalstaten

Post-Westfalisk ordning

Governance

Flernivå - partnerskap

Nya konfliktlinjer

Socioekonomisk ojämlikhet – växande klyftor
Sociokulturell ojämlikhet - politisk representation

Interregnum

”det gamla håller på att dö och det nya tillåtes ännu inte att födas”

Bristen på visioner och politiskt ledarskap skapar en

Organisk kris

Brist på gemensam framtidsvision och tro på kollektiv förmåga
RETROTOPIA
(Zygmunt Bauman)

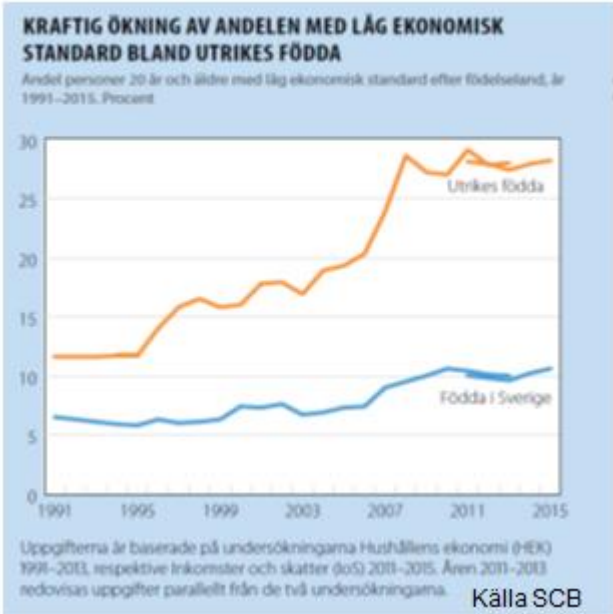
De nya konfliktlinjernas horisontella dimension (gruppnivå) bottenar i bristande politisk representation och upplevelsen av att **den sociokulturella jämlikheten** prioriteras på bekostnad av den **socioekonomiska jämlikheten**

Den svenska modellens devis ur led med tiden:
"Ekonomisk tillväxt gör kakan större och därmed också det politiska utrymmet för omfördelningspolitik"
(nedsippningseffekter)

Såväl ökad socio-ekonomisk som socio-kulturell jämlikhet innebär förändrade maktordningar

Sociala klyftor

Den nya ekonomiska geografin – ekonomisk förnyelse och tillväxt sker i storstadsregionen pga stordriftsfördelar

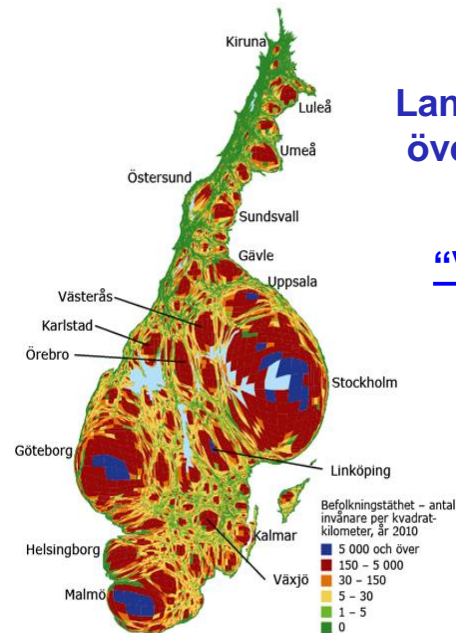
Sverige – ett av världens mest urbaniserade länder men städerna fortsätter att växa snabbast i Europa!

Från en efterfrågestyrd regional omfördelningspolitik till en utbudsstyrd tillväxtfrämjande regional utvecklingspolitik

Det gör också den regionala ojämlikheten !!

SNS Analys nr 33 – Januari 2016

Landsting blir regioner med ett mer övergripande ansvar för regionen tillväxt och utveckling

“Vi vill ha med staten i pakten”

Utvecklingsteorins och Regionalpolitikens pånyttfödelse

Rural – Urban Nexus

Utvecklingsfrågan idag handlar om stads- och landsbygdsutveckling – om omfördelning och demokrati

Det handlar om att skapa ett samhälle där människors olika erfarenheter och perspektiv blir basen för gemenskap och känslan av samhörighet

KAIROS, Mistra Urban Futures 2016

Vår tids *lokala* samhällsutmaningar handlar om

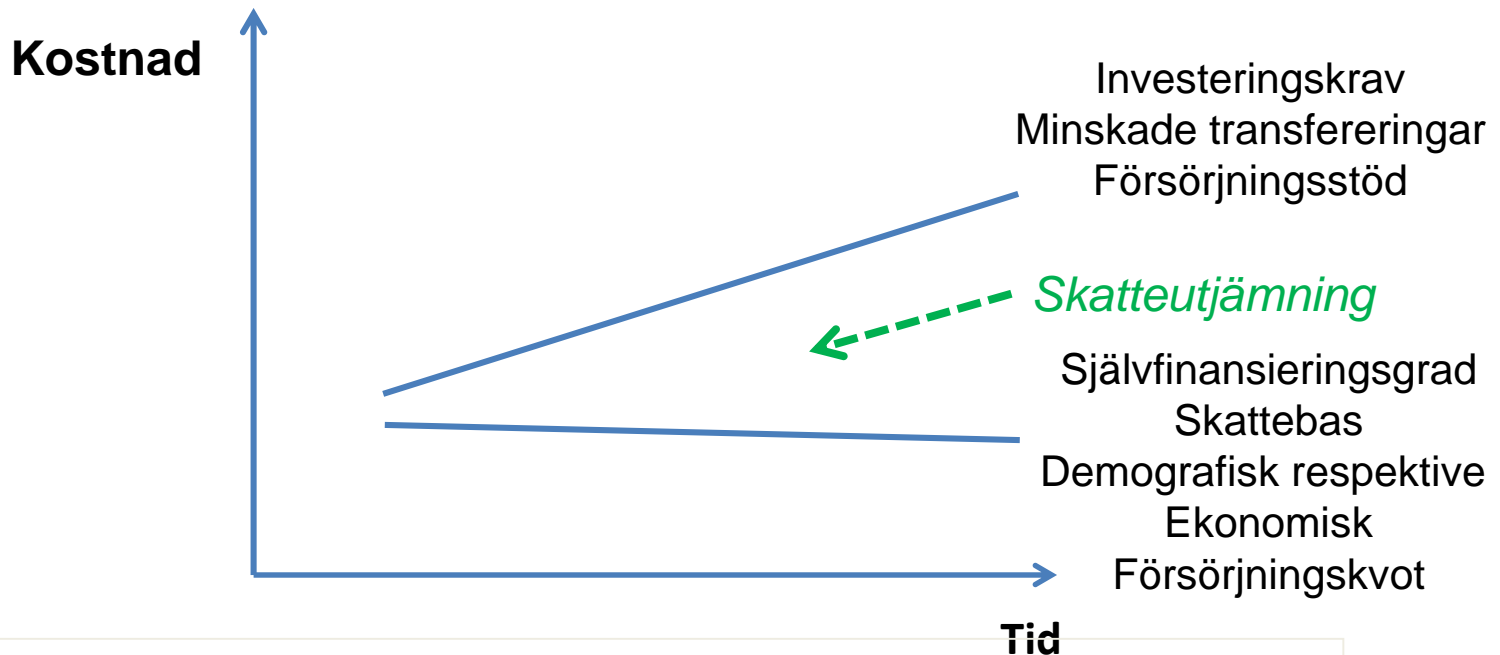
Den nya ekonomiska geografin

Tillväxt och kreativitet skapas i det urbana rummet

Men **priset** för **inträdesbiljetten** kan

skapa ett bekymmersamt **finansieringsgap**

som påverkar det **sociala kontraktet** och den **sociala tilliten**

**Tillsammans med utgiftstak och överskottsmål
ökar risken för nedskärningar och minskad välfärd**

icke lagstadgade kommunala åtagande i riskzonen – kultur och fritid

föreningsbidrag, fältassistenter, fritidsgårdar !!

Samhällsordningens *lokala* utmaningar

Global nätverksproduktion
Arbetsmarknadens polarisering:
Inkomstklyftor – ojämn utveckling

Krav på makroekonomisk balans - budgetrestriktioner
Ekonomiska nedskärningar och minskade offentliga och sociala åtaganden

Det sociala kontraktets upplösning
Civilsamhällets tudelning

Vertikal tillit
Rothstein

Samverkan med Medborgarna !!

Identitet och lojalitet

bristande samverkan mellan och inom, välfärdens olika organisationer

Vi-grupper och "gängbildningar"
flyktiga nätverk ofta i rivalitet (primär-/gemenskapsgrupper)

Horisontell tillit
Putnam

Informella trygghets-, försörjnings- och rättssystem – risken för dolda maktordningar

De stigande förväntningarnas missnöje → De minskade förhoppningarnas vanmakt

Utestängningens lokala frustrationsgap

"Vem vill leva och dö som ett problem ,
Som ett oönskat liv –
**JAG VILL VARA MED OCH
GÖRA SKILLNAD**"

Levnadsvillkor

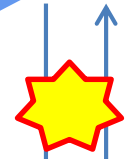

Strävan/Anspråk

**Skolans roll: Makt och mening
Att känna sig sedd och respekterad**

Förmåga/möjlighet

- ...av att bli någon"
- ...nätverk
- ...soldat i Ukraina
- Privata säkerhetsföretag
- Global intifada IS,
- Nordiska Motståndsrörelsen
- Brinnande bilar på beställning
- Pulveriserade busskurer

Tid

Individuell skuldbeläggning - oartikulerad skam → Vrede / våld

Inte bara unga män i resursvaga områden, alltfler unga kvinnor söker antidepressiva medel, och alltfler unga män blir kvar på landsbygden och upplever sig såväl obehövda som oälskade

Statens förändrade roll

När **staten drar sig tillbaka** från det politiska rummet ökar utrymmet för **städer** och deras nätverk.

Urbaniseringens utmaningar

Urbaniserings- och tillväxttakt

Finansieringsgap

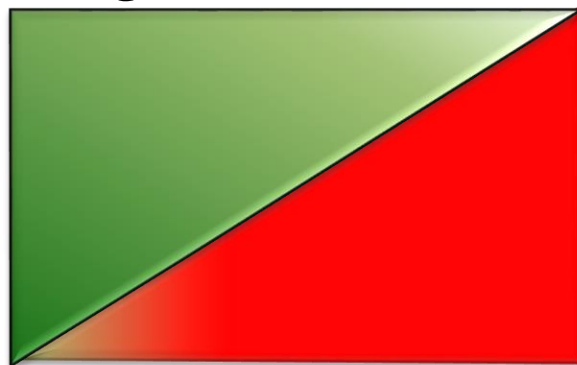
Låg och högutbildad arbetskraft sida vid sida
Inkomst- hälsoklyftor, Globala Nord/Syd

SPÄNNINGSFÄLT

När det globala möter det lokala

Motor för
regional utveckling
Småstadens charm
Storstadens utbud

Slagfält
för
sociala
konflikter

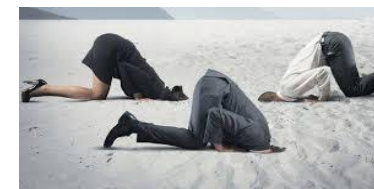
Rörelseriktningen är politiskt påverkbar !

Det handlar om samverkan för att hantera
komplexa samhällsfrågor och värna den sociala hållbarheten

*Den globala politiska ekonomins
svårgripbara dynamik
och statens behov av ökad extern legitimitet
har **minskat politikens upplevda rådighet***

Var finns nyckeln ?
"nånannanism"

Det post-politiska
tillståndet

Frågan om målkonflikter

Det post-politiska tillståndet

Produktionsnätverkens fyra "mantra" i sin strävan efter global konkurrenskraft

TILLVÄXT,

KREATIVITET

INNOVATION

ATTRAKTIVITET

Det duger inte !!
Dags att stanna upp,
tänka till
och göra annorlunda

formar utvecklingstänkandet i svenska kommuner i urbana regioner

Tillväxtmotor och en av världens mest innovativa regioner

Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion

Hög attraktivitet
Stark konkurrenskraft
Hela regionen

Ökad säkerhet
för hot mot det skyddsvärda

VGR skall 2020 vara Världsledande inom sina styrkeområden

Den enda vägens politik för att möta de utmaningar som följer i samhällsomvandlingen spår

Ekonomisk tillväxt
"trickle down"

En socialt hållbar politik i vår tid kräver synvändor !!

INKLUDERANDE UTVECKLING
Ompröva synen på sambanden mellan tillväxt och välfärd

Vår tids produktionssystem förändrar sambanden mellan tillväxt och välfärd
 Innovation och kreativitet kräver ökad kognitiv förmåga och medskapande
Folkhälsans betydelse

Stadslandet och grön affärsutveckling
The Big Green Opportunity

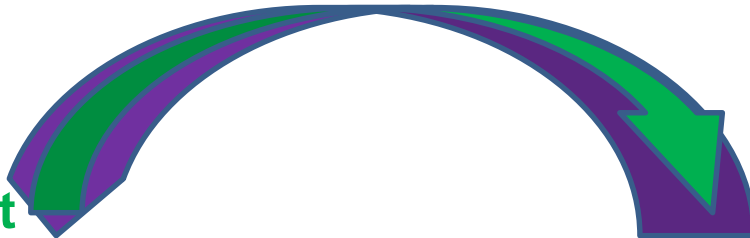
En regional utveckling för alla

Synvänder

Välfärd

"crowding out/ crowding in"

Social Hållbarhet

Ekonomisk tillväxt
Ekonomisk hållbarhet

Ny välfärdsregim

Proportionell universalism

(a) Generell välfärdspolitik

Stöddämpare för att hantera målkonflikterna

(b) Riktad Social investeringspolitik

Ökad heterogenitet medför skilda behov och förutsättningar

Kompensatoriskt ansvar

Inte en fråga om omprioritering

Välfärdens politiska och sociala betydelse
Tron på den kollektiva förmågan

Offentlig sektor – gemensam sektor

Work / labour – oavlönat arbete medborgarlön

Ny tillväxtregim

(a) Att definiera & mäta tillväxt

Frikoppling: Livskvalitet/välbefinnande

(b) Produktionsinriktning

Ökad lokal resursmobilisering medger gradvis minskat exportberoende (när- och hemmamarknadens betydelse)

Förstärk samspelet mellan stad och land
Offentlig upphandling som incitament till lokal resursmobilisering

Synvänder

INKLUDERANDE UTVECKLING

Ompröva synen på invandring

En åldrande befolkning

- en utmaning för välfärdens framtida finansiering

Svenskt arbetskraftsbehov

Totalt behov 2016 – 2030 (BCG) = 1 700 000

Varav offentlig sektor 2016 – 2026 (SKL) 500 000

Sysselsättningsgrad
Utrikesfödda 67,8 %*
Inrikesfödda 83,1 %

En misslyckad integrationspolitik ?

Svensk sysselsättningsgrad
i genomsnitt 74,9 %
(snitt i Europa 64,9 %)

Digitaliseringens
Effekter ??

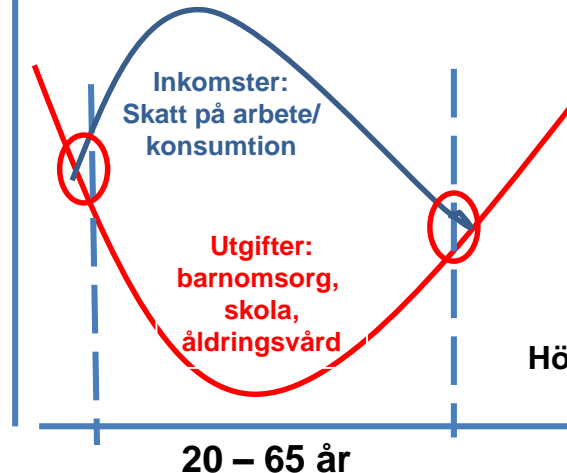
Invandring

- en kostnad eller en investering?

Invandring innebär en förnyring av Sveriges befolkning.
12 procent av de som invandrat de senaste tre åren äldre än 45 år,
50 procent är mellan 15 och 34 år gamla
(jfr 45% respektive 25% för inrikesfödda).

Välfärdens kostnader utslagna på livscykeln

kostn.

Nettokostnad 2015
utrikesfödda
41 mrd (1,0% av BNP)
(jfr ränteavdrag 36 mrd –
privat konsumtion 1800 miljarder)

Nettokostnaden avgörs av
sysselsättnings graden
Högre för arbetskraftsinvandring
än för flyktning invandring

Svensk migrationspolitik 2018
Ett lackmuspapper på vår tids
Interregnum
"brist på visioner och
politiskt ledarskap"

Sociala risker

Hot mot det skyddsvärda
Öka säkerheten!

Vem definierar vad som är skyddsvårt?
Vems säkerhet?

*Det är innanförskapet som är problemet
Att riva utestängningens murar*

Fokus på tillit och strukturer

Fokus på sociala risker och på individen

Offensiv (positiv) Säkerhet

Defensiv (negativ) Säkerhet

Förebygga
Främja

Stängsel,

Skapa social tillit genom
relationsbyggande bemötande

Kontroll, Övervakning
Regelbunden visitering

Underifrån

Bekymringsamtal

Ovanifrån

Sociala investerings

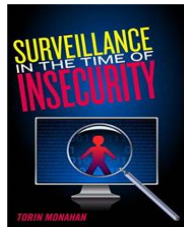
INKLUDERANDE UTVECKLING
Samspelet mellan stad och land
och mellan kommunens olika delar

Sociala insatser en investering
- och inte en kostnad

Aktivt medborgarskap

Tidiga insatser minskar framtida kostnader

dialog och medskapande
från passivt objekt till aktivt subjekt

Känsla av samhörighet

Nyanlända och utrikesfödda
resurs och inte offer

Medskapande

Samhällsbygge *med* människor
och inte *för* människor
Att kunna påverka vad som skall göras,
varför, på vilket sätt det skall göras

Samhällelig tillit
skapas genom att
göra tillsammans

Synvända

Dialogens former

Komplexa samhällsfrågor skiljer sig från komplicerade problem genom att de är **lokalt specifika** och ofta **i ständig förändring**.
Det ökar vikten av att berörda parter är **delaktiga** vid Problemformulering, identifiering och genomförande av åtgärdsprogram!!

Att komplettera den representativa demokrati
med perspektivdemokratiska inslag

Medskapandets strukturella och procedurmässiga hinder

Tidsfaktorn
Demokrati
det långsamma samtalet

Representativitet
Exkluderingens
identitet

Forskningslitteraturen beskriver ofta *invånarnas deltagande* med hjälp av tre olika samtalstyper:

Demokratisera demokratin

Komplexa samhällsfrågor kräver en mer *jämlig delaktighet*:

Att kunna delta "på lika villkor"

Information

Konsultation

Diskussion

Lärande dialog

Medskapande dialog
med konfronterande inslag

Kommunikationens roll för att
förhindra ryktesspridning

Vikten av en inkluderande dialog:
Problemet är inte att det är svårt att nå ut
Problemet är att det är lätt att ignorera

Vi vill att ni ska
veta något / förstå
oss

Vi vill veta vad
ni tycker,
tänker (känner)

Argumentation,
kommentar och
replik. Vilket
perspektiv är
"rätt"?

Vi tänker och
lär om frågan
tillsammans
från olika
perspektiv

Vi synliggör
menings-
skiljaktigheter
och maktstrukturer

Vi gör
tillsammans
och
tar delat
ansvar
för resultatet

Alla samtalstyperna kan vara värdefulla, men för olika syften.
Dialog eller monolog avgörs av vad man gör före, efter och under samtalet

AGENDA 2030

Transformativt verktyg
för en "hållbar utveckling" ?

Den hållbara utvecklingens fyra dimensioner ekologiskt, ekonomiskt, **socialt** och kulturellt

Brundtland (1987): Our Common Future
FN (1992): Summit – Environment & Development

– Closing the Gap in a Generation

Kommission för ett
socialt hållbart Malmö

Globala
regelverk

Lokalt
samhällsengageman

Makt
att ge upp egna
privilegier
Insikt
om vidden av de
utmaningar
samhället står inför
Mod
att ge sig ut i
det okända
**Abstraktions
nivå**

Sustainable Development Goals (SDGs)

Sustainable Development,

cities and communities
e, resilient and sustainable

Sveriges
Kommuner
och Landsting

För ett jämlikt
Trollhättan
Trollhättans Stad

Gör Göteborg Jämlikt
– Hela staden för
social hållbarhet

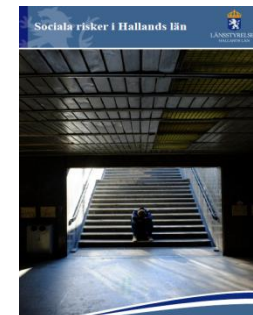

Nycklar att
vrida med

... hållbarhet i svensk lagstiftning:
Regeringsformen 1974 §2
Portalparagrafer: Socialtjänstlagen 2001 kap1, Plan- & Bygglagen 2010 kap 1,
Miljöbalken 1998:808, Hälso- och sjukvård 1982:763, Skollagen 2010:800,
Socialförsäkringsbalken 2010:110, Diskrimineringslagen 2008:567
Regeringsförklaringen 2015 Källa: Göteborgs Stad – Jämlikhetsrapporten 2017 s 235

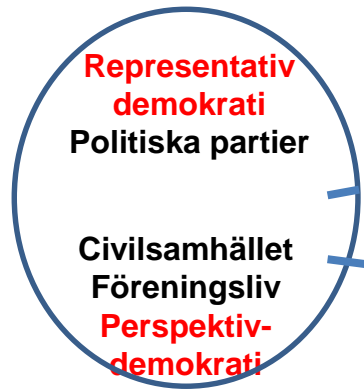
Socialt hållbar utveckling

En balans mellan Samhällsutvecklingens värdegrunder

Risk och sårbarhetsanalys (RSA)
Skyddsvärt.
Värden, system, människa och miljö
dvs. livsvillkor & levnadsförhållanden,

Definieras genom medskapande politisk förhandling

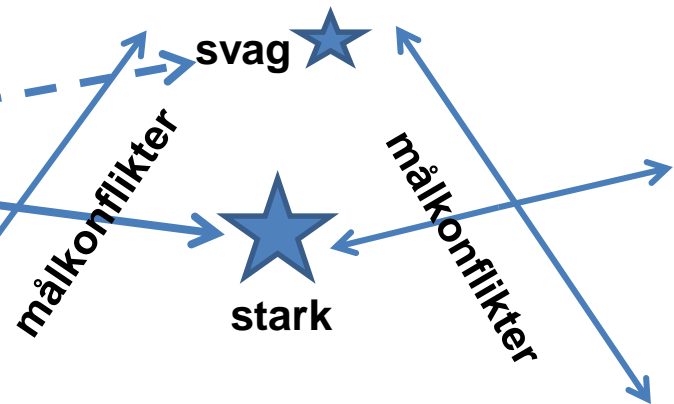
Säkerhet
Human Security
Trygghet
Förutseende

Hur upplever människor sin egen och sin familjs trygghet?
Sysselsättning
Företagsklimat
Civilsamhälle/Föreningsliv

Social Hållbarhet

En socialt hållbar utveckling handlar om ett *samhälles* förmåga till social sammanhållning och samhällelig motståndskraft. På *individnivå* handlar det om välbefinnande

Det handlar om folkhälsa och om våra barns livskvalitet

Utveckling

Human Development
Inkluderande
Självförverkligande

Hur självskattar människor sin hälsa och sitt välmående?
Bostadsstandard
Skolresultat ?

Rättvisa

Human Rights
Jämlikhet
Erkännande
Samhörighet
Delaktighet

Integration/Segregation
Inkomst-hälsoklyftor
Hur tänker människor kring sin möjligheter till politiskt inflytande

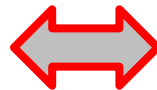
Två uppdrag med fokus på tillit till det demokratiska systemet

Serviceaktör

1. Tillhandahålla tjänster
2. Rättssäkert
3. Rättvist
4. Inom rimlig tid
5. Revision och ansvarsprövning

Region Halland

Kunskap
Utveckling
Samverkan

Demokratiaktör

1. Legitimitet
2. Förståelse för prioriteringar
3. Transparens
4. Dialog/inflytande
5. Rättssäkra val

Regionerna tenderar att prioritera sin roll som service aktör
Medborgarna blir kunder och politiker blir beställare

Ömsesidigt kraft

Ökad legitimitet som service aktör stärker vertikal tillit
liksom regionens legitimitet som demokratiaktör och tvärtom

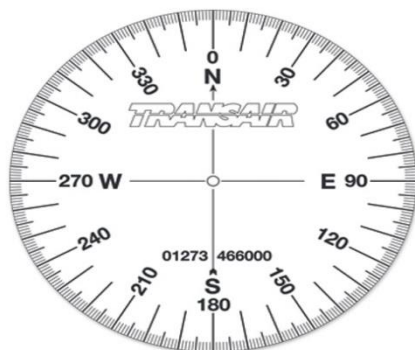
**Komplexa frågor ökar kraven på
samspelet mellan politik, förvaltning,
medarbetare och medborgare**

**Medskapande
medborgardialog**

**Förmågan att lyssna, samverka
och förankra i 360 grader**

**Medskapande ledarskap
Externt / Internt**

**Utåt
medborgarnas
perspektiv**

**Politiken &
förvaltnings-
ledning**

**Lägga örat
till marken
lyssna in –
hur snacket
Vari består
nej rösterna ?**

Lyssna in – hur du?

**INÅT
medarbetarnas
perspektiv**

Medarbetarskap

**Det handlar om
konsten att värna
demokratin och
den sociala hållbarheten**

Tack för inbjudan !

Hans Abrahamsson

School of Global Studies

Hans.Abrahamsson@globalstudies.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET